

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В ГАЛУЗІ МІЖНАРОДНИХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

©2018 РЕЗНІКОВА Т. О., БОЄВА А. Л.

УДК 005.332.4:004

Резнікова Т. О., Боєва А. Л. Формування системи конкурентних переваг у діяльності підприємства в галузі міжнародних інформаційно-комунікаційних технологій

Метою статті є розгляд підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємств на основі аналізу ринку ІТ-галузі України, виявлення конкурентних переваг галузі, використання їх у діяльності підприємства. Досліджено динаміку основних показників ІТ-ринку за останні три роки та виявлено прогностичні напрями функціонування галузі інформаційно-комунікаційних технологій, що свідчить про покращення позицій України в рейтингу конкурентоспроможності в цифровому середовищі. Надано переваги та недоліки ключових категорій. Особливу значущість має позитивна динаміка індикаторів знання та технологій. До слабких сторін віднесено: захист прав на інтелектуальну власність, банки та фінансові послуги, високі інвестиційні ризики, кібербезпека та піратство ПЗ. Результати проведеного аналізу рівня інноваційної активності ТОВ «Програмно-технічні системи» методом експертних оцінок показали його організаційні, кадрові та фінансові конкурентні переваги. Виділено характерні особливості ІТ-галузі, виявлено конкурентні переваги підприємств на міжнародних ринках і простежено їх взаємозв'язок з рівнем конкурентоспроможності в ІТ-галузі.

Ключові слова: міжнародна конкурентоспроможність підприємства, конкурентні переваги, галузь інформаційно-комунікаційних технологій, ІТ-ринок, рейтинг цифрової міжнародної конкурентоспроможності, інноваційна активність підприємства.

Рис.: 1. **Табл.:** 5. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 22.

Резнікова Тетяна Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: tatiana.reznikova02@gmail.com

Боєва Анастасія Леонідівна – магістрант, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: boieva.anastasiia@gmail.com

УДК 005.332.4:004

UDC 005.332.4:004

Резнікова Т. А., Боєва А. Л. Формирование системы конкурентных преимуществ в деятельности предприятия в отрасли международных информационно-коммуникационных технологий

Целью статьи является рассмотрение повышения международной конкурентоспособности предприятий на основе анализа рынка ИТ-отрасли Украины, выявление конкурентных преимуществ отрасли, использование их в деятельности предприятия. Исследована динамика основных показателей ИТ-рынка за последние три года и выявлены прогностические направления функционирования отрасли информационно-коммуникационных технологий, что свидетельствует об улучшении позиций Украины в рейтинге конкурентоспособности в цифровой среде. Представлены преимущества и недостатки ключевых категорий. Особую значимость имеет положительная динамика индикаторов знания и технологий. К слабым сторонам отнесены: защита прав на интеллектуальную собственность, банки и финансовые услуги, высокие инвестиционные риски, кибербезопасность и пиратство ПО. Результаты проведенного анализа уровня инновационной активности ООО «Программно-технические системы» методом экспертных оценок показали его организационные, кадровые и финансовые конкурентные преимущества. Выделены характерные особенности ИТ-отрасли, выявлены конкурентные преимущества предприятий на международных рынках и прослежена их взаимосвязь с уровнем конкурентоспособности в ИТ-отрасли.

Ключевые слова: международная конкурентоспособность предприятия, конкурентные преимущества, отрасль информационно-коммуникационных технологий, ИТ-рынок, рейтинг цифровой международной конкурентоспособности, инновационная активность предприятия.

Рис.: 1. **Табл.:** 5. **Формул.:** 1. **Библ.:** 22.

Резнікова Тетяна Александровна – кандидат экономических наук, доцент кафедры международной экономики и менеджмента внешнеэкономической деятельности, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: tatiana.reznikova02@gmail.com

Боєва Анастасія Леонідівна – магістрант, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: boieva.anastasiia@gmail.com

Reznikova T. O., Boieva A. L. The Formation of a System of Competitive Advantages in the Activity of Enterprise in the Sector of International Information-Communication Technologies

The article is aimed at a consideration of the increasing international competitiveness of enterprises on the basis of market analysis of IT sector of Ukraine, identifying of competitive advantages of the sector, their use in activity of enterprise. The dynamics of the main indicators of IT market for the last three years is explored and the forecasted directions of functioning of the Information-communication technologies sector are identified, which testifies to improvement of Ukraine's position in the rating of competitiveness in the digital environment. The advantages and disadvantages of the key categories are presented. The positive dynamics of knowledge and technology indicators is of significant importance. The weaknesses include: protection of intellectual property rights, banks and financial services, high investment risks, cybersecurity, and software piracy. The results of the carried out analysis of the level of innovation activity of the LLC «Programno-tehnichni systemy» using the method of expert estimations have displayed its organizational, personnel and financial competitive advantages. The characteristics of the IT sector are allocated, competitive advantages of enterprises in the international markets are identified, and their correlation with the level of competitiveness in the IT sector is traced.

Keywords: international competitiveness of enterprise, competitive advantages, sector of information-communication technologies, IT market, rating of digital international competitiveness, innovative activity of enterprise.

Fig.: 1. **Tbl.:** 5. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 22.

Reznikova Tetiana O. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of International Economy and Foreign Economic Activity Management, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: tatiana.reznikova02@gmail.com

Boieva Anastasiia L. – Graduate Student, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: boieva.anastasiia@gmail.com

На міжнародному ринку в сучасних умовах відбувається посилення конкуренції підприємств, товарів, послуг, ідей, тому до процесу управління висуваються високі вимоги, що спрямовані на досягнення більшої ефективності.

Актуальність дослідження даної теми зумовлена тим, що зростаючий рівень конкуренції вимагає ефективних підходів щодо управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Метою статті є підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємств на основі аналізу ринку ІТ-галузі України, виявлення та формування конкурентних переваг галузі, використання їх у діяльності підприємства.

Проблемам формування конкурентних переваг підприємств задля отримання найкращої позиції на ринку, займалися такі вітчизняні вчені, як Брижатиї В. В. [1], Джеджула В. В. [2], Дзеніс О. О. [3], Жнакіна Е. Г. [4], Кузьмін О. Є. [5], Минко А. М. [6], Павлик І. А. [8], Піддубний І. О. [9], Піддубна А. І. [9], Янковий О. Г. [10], Іванов Ю. Б. [12], Кизим М. О. [12], Шацька З. Я. [14]. Серед зарубіжних авторів слід виділити праці Азоева Г. А. [16], Логінової В. А. [20] та Фатхутдінова Р. А. [22].

Вивчення теоретичних основ привело до розуміння того, що одним з найбільш значущих і системних визначень у сучасній економічній думці є таке: «конкурентоспроможність підприємства являє собою напрям менеджменту, спрямований на формування, розвиток і реалізацію конкурентних переваг і забезпечення життєдіяльності цього суб'єкта економічної діяльності [9, с. 39].

Більшість вчених-економістів вважають, що конкурентоспроможність підприємства є відображенням здатності або можливості організації конкурувати з іншими підприємствами, ефективно використовувати наявні ресурси та потенціал підприємства задля досягнення необхідного рівня конкурентних переваг фірми. Проте слід додати, що конкурентоспроможність підприємства необхідно розглядати

як динамічну систему, яка існує в межах конкурентного ринку. Ключові параметри та фактори конкурентоспроможності підприємства набувають різного значення залежно від рівня технологічного розвитку економічної системи. Однак у даний час усе важливішим стають, на нашу думку, інноваційний та науково-технічний аспекти діяльності підприємства, котрі є основою розвитку міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Галузь інформаційних технологій посідає важливе місце в сучасній економіці України. Вивчаючи структуру ВВП України, слід відзначити, що в першому кварталі 2018 р. така галузь, як «Інформація та телекомунікації» зросла на 4,9%, не враховуючи субсидії, які також входять до складу ВВП [13]. За прогнозами експертів, в ІТ-галузі до 2020 р. кількість інженерів зросте практично в два рази – приблизно до 200 000 спеціалістів, а обсяг валютної виручки, за підрахунками РwС, складе 5,4 млрд дол. (за підсумками 2017 р. – 3,6 млрд дол.). Безумовно, буде розвиватися й виготовлення продуктів – цьому посприяють як розвиток стартап-культури, так і велика кількість іноземних інвестицій у даний сектор, що свідчить про зростання важливості ІТ-галузі [19].

Результати проведеного дослідження за базовими показниками ринку інформаційно-комунікаційних послуг в Україні, як-то: обсяг ринку, кількість професійних ІТ-спеціалістів, мінімальна та максимальна вартість спеціаліста на місяць, кількість вакансій на місяць, представлено в *табл. 1*.

Як свідчать дані табл. 1, очікується стрімке зростання галузі, обсяг ринку у 2018 р. складе, за прогнозами, 2,3 млрд дол. Основними двигунами зростання є оновлення існуючих програм, а також роздрібні продажі. Меншою мірою на зростання впливає створення нових систем і платформ. За даними порталу DOU, кількість фахівців зросла на 27% у 2017 р. порівняно з 2016 р., а кількість відкритих вакансій у місяць досягла майже 50%. Це, своєю чергою, свідчить про те,

Таблиця 1

Характеристика ринку ІТ-послуг України

№ з/п	Показник	Рік			2017 р. до 2016 р., %	2018 р. до 2017 р., %
		2016	2017	2018		
1	Обсяг ринку, млрд дол. США	2,0216	2,2973	2,3	+ 13,64%	+0,12%
2	Кількість професійних ІТ-спеціалістів, тис. осіб	99,94	126,99	123,00	+27%	-3,14%
3	Мінімальна вартість спеціаліста ІТ на місяць, тис. дол./міс.	0,37	0,5	0,8	+35,14%	+60%
4	Максимальна вартість ІТ-спеціаліста на місяць тис. дол./міс.	5,0	3,2	6,0	-36%	+87,5%
5	Кількість вакансій/місяць, од.	2132	3111	-	45,92%	-

Джерело: складено за [15; 17; 18; 21].

що частина вакансій залишається незакритою, а дефіцит фахівців загострюється. Оброблених даних щодо кількості вакансій на місяць у галузі ІТ-спеціалістів за 2018 р. поки що немає. Досить складним питанням є й заробітна плата ІТ-спеціалістів, бо вона залежить від таких факторів, як технологія, місто та досвід робітника. Виходячи з цього, спостерігається розрив між заробітними платами тих, хто є топ-спеціалістами, та тих, хто тільки опановує професію. Однак показники середньої заробітної плати підвищилися у 2018 р. порівняно з попередніми роками.

Завдяки зростанню конкурентних переваг ІТ-галузі станом на 2018 р. Україна піднялася в рейтингу цифрової конкурентоспроможності, зайнявши 58 місце із 63. До основних конкурентів України віднесено Бразилію та Філіппіни. Для ранжирування країн Міжнародний інститут управлінського розвитку (IMD) зіставляє їх за трьома напрямками: «Знання», «Технології» та «Готовність до майбутнього». Більшість результуючих показників складаються на основі статистичних даних, для решти застосовуються методи експертних оцінок та опитувань.

У *табл. 2* наведено переваги та недоліки основних категорій цифрової міжнародної конкурентоспроможності України станом на 2018 р.

Для виділення основних конкурентних переваг підприємства в ІТ-галузі вивчалися методи, серед яких найбільш відповідає цілям дослідження метод експертних оцінок. Етапи проведення наведено в *табл. 3*.

Дане дослідження проведено на основі даних Товариства з обмеженою відповідальністю «Програмно-технічні системи». Сферою діяльності компанії є розробка, виготовлення, постачання, введення в експлуатацію, інженерний супровід систем автоматичного управління й регулювання технологічними процесами в енергетиці та промисловості. Вагомість

кожного параметра та результати ранжування ключових параметрів, які впливають на рівень інноваційного та наукового-технічного аспектів діяльності підприємства, наведено в *табл. 4*.

За отриманими результатами, ТОВ «ПТС» має значення 6,19 – середній рівень інноваційної діяльності. Проведемо ранжування конкурентних переваг підприємства «Програмно-технічні системи» (*рис. 1*).

Для впровадження прогресивних форм інноваційної діяльності підприємству «Програмно-технічні системи» необхідно враховувати такі конкурентні переваги:

1) *фінансові*: збільшити швидкість покриття короткострокової заборгованості фірми, забезпечити фірму довгостроковими коштами;

2) *науково-технічні*: збільшити частку витрат на наукові розробки та на використання науково-технічних досягнень, що дозволить фірмі вийти на міжнародні ринки;

3) *маркетингові*: розширення системи збуту на міжнародних ринках, можливе за рахунок підвищення використання реклами, участь у міжнародних виставках і тендерах, проведення більш гнучкої цінової політики порівняно з конкурентами на зовнішніх ринках.

Для комплексного сприйняття необхідний зробити порівняльний аналіз конкурентних переваг ІТ-галузі та підприємств у ній, результати якого наведено в *табл. 5*.

Складність реформування системи ключових параметрів виявляється у зміні ступеня впливу на міжнародну конкурентоспроможність ТОВ «ПТС». Для зменшення зовнішніх ризиків, включаючи валютні, кредитні, тарифні, кон'юнктурні та інші, які визначають рівень міжнародної конкурентоспроможності підприємства, необхідно проведення подальшого дослідження на міжнародних ринках. Крім того, до основних ризиків втрати конкурентних

Таблиця 2

Позиція України в рейтингу цифрової міжнародної конкурентоспроможності

№ з/п	Назва категорії	Критерії для оцінки	Місце в рейтингу «IMD»	Переваги	Недоліки
1	«Знання»	Рівень навчання, освіти і науки	39	Активна робота з талановитими спеціалістами, висока якість навчання	Захист прав на інтелектуальну власність
2	«Технології»	Регуляторне середовище, капіталізація ІТ-галузі, розвиток інтернет- і комунікаційних технологій	61	Зростаюча швидкість інтернет-підключень, можливість використання великих даних, торги за 4G-частоти, приток інвестицій в телеком-індустрію	Високі інвестиційні ризики, кібербезпека та піратство ПЗ
3	«Готовність до майбутнього»	Готовність до цифрової трансформації	61	Покращені критерії запуску бізнесу, е-демократія, технологічний підйом галузі	Банки та фінансові послуги

Джерело: складено за [11].

Етапи оцінки рівня інноваційної активності підприємства

Назва етапу	Характеристика	Методика розрахунку
Проведення аналізу структури інноваційного потенціалу підприємства	Вивчення стану кожного параметра складових елементів системи підприємства, проведення бальної оцінки за допомогою методу експертних оцінок	0 балів – зовсім не використовується потенціал елементу; 1 бал – низький рівень використання; 2 бали – середній рівень використання; 3 бали – високий рівень використання
Проведення внутрішнього аналізу діяльності підприємства та виявлення його конкурентних переваг в інноваційній діяльності	Визначення інноваційних можливостей підприємства та оцінка рівня конкурентних переваг за допомогою коефіцієнта інноваційної активності за кожним параметром системи	$P_{ин.акт.} = \sum (P_i \cdot W_i), \quad (1)$ де $P_{ин.акт.}$ – рівень інноваційної активності підприємства; P_i – експертна оцінка використання i -того елементу інноваційного потенціалу, бали; W_i – коефіцієнт вагомості i -того елементу інноваційного потенціалу
Оцінка рівня інноваційної активності підприємства	Ранжування основних параметрів інноваційного потенціалу підприємства	0 – 4,0 – низький рівень; 4,1 – 8,0 – середній рівень; 8,1 – 11,55 – високий рівень

Джерело: складено за [7].

Таблиця 4

Оцінка рівня інноваційної активності ТОВ «ПТС»

Складові	x_i	Параметри	Вага	ТОВ «ПТС»	
				Бал	Зважена оцінка
1	2	3	4	5	6
Виробничі можливості	x_1	Ступінь використання виробничих потужностей		0	
	x_2	Рівень прогресивності застосовуваних технологій		2	
	x_3	Ступінь гнучкості виробництва		1	
Підсумкова оцінка			0,16	3	0,48
Кадрові можливості	x_4	Рівень кваліфікації персоналу		3	
	x_5	Рівень готовності персоналу до змін на підприємстві		1	
	x_6	Розвиненість системи мотивації персоналу		1	
	x_7	Ступінь творчої ініціативи персоналу		2	
Підсумкова оцінка			0,18	7	1,26
Науково-технічні можливості	x_8	Рівень витрат на наукові розробки		1	
	x_9	Рівень витрат на використання науково-технічних досягнень		1	
	x_{10}	Рівень використання розробок		2	
	x_{11}	Частка персоналу, яка займається науковими розробками в загальній кількості персоналу		2	
Підсумкова оцінка			0,17	6	1,02
Маркетингові можливості	x_{12}	Раціональність використання каналів розподілу товарів		2	
	x_{13}	Гнучкість цінової політики		1	
	x_{14}	Рівень використання реклами		1	

1	2	3	4	5	6
	x_{15}	Ефективність системи збуту		1	
Підсумкова оцінка			0,16	5	0,8
Організаційні можливості	x_{16}	Ступінь інноваційної спрямованості організаційної структури		2	
	x_{17}	Рівень відповідності організаційної культури інноваційному розвитку підприємства		2	
	x_{18}	Рівень компетенції керівників		3	
	x_{19}	Розвиненість системи інформаційного забезпечення		2	
Підсумкова оцінка			0,16	9	1,44
Фінансові можливості	x_{20}	Коефіцієнт абсолютної ліквідності		2	
	x_{21}	Коефіцієнт швидкої ліквідності		1	
	x_{22}	Коефіцієнт загальної ліквідності		3	
	x_{23}	Фінансова стійкість підприємства		1	
Підсумкова оцінка			0,17	7	1,19
Сума					6,19

Джерело: складено за [7].

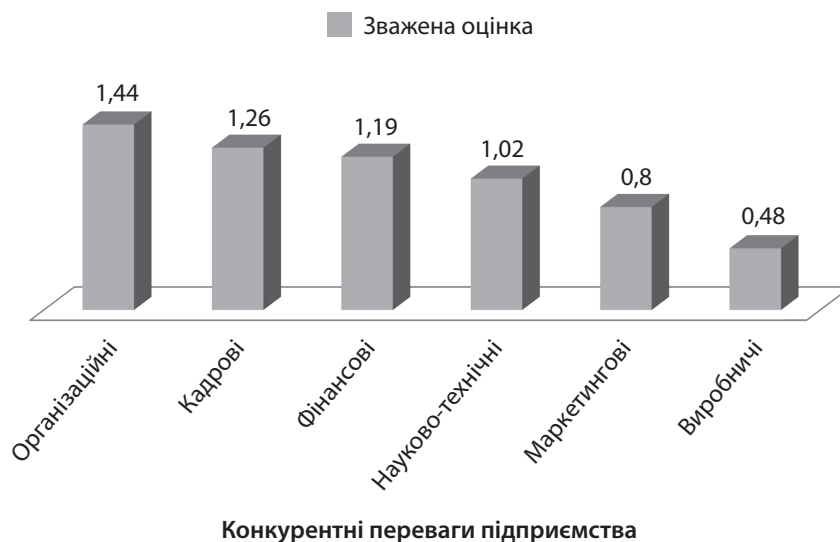

Рис. 1. Результати ранжування конкурентних переваг ТОВ «ПТС»

переваг підприємств на зовнішніх ринках належать: імітація конкурентної переваги конкурентами; формування конкурентної переваги суперником, де раніше переважало підприємство; освоєння конкурентом ринкової ніші із застосуванням переваг, що є новими для сфери діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження дають можливість виявити та використати конкурентні переваги підприємства ІТ-галузі на міжнародних ринках. Позитивна динаміка базових показників, таких як обсяг ІТ-ринку та заробітна плата фахівців, свідчить, що рейтингові позиції України щодо цифрової конкурентоспромож-

ності покращуються. Це створює можливості для активного розвитку галузі. Усе більше наростає конкурентний потенціал ІТ-галузі України за рахунок ефективного використання міжнародних конкурентних переваг. Це потребує впровадження нових моделей міжнародної конкурентоспроможності в діяльність підприємств. Дане дослідження проведено на основі підприємства ІТ-галузі. Ключовими конкурентними перевагами ТОВ «Програмно-технічні системи» виявлено організаційні, кадрові та фінансові можливості, що створює умови для нарощування інноваційного потенціалу шляхом формування та використання власних конкурентних переваг та мінімізації зовнішніх ризиків для ефективного освоєння ринкової ніші. ■

Результати порівняльного аналізу конкурентних переваг ІТ-галузі та підприємств інформаційно-комунікаційних технологій

№ з/п	Конкурентні переваги ІТ-галузі	Конкурентні переваги підприємств в ІТ-галузі
1	Динамічний розвиток інформаційно-інноваційних продуктів та послуг, що можуть бути адаптовані до міжнародного рівня використання	Підвищення ролі професійних якостей та взаємодія елементів системи єдиного технологічного розвитку задля розширення можливостей пошуку партнерів та клієнтів на регіональному, національному та міжнародному рівнях
2	Стрімке зростання ринку інформаційної галузі, що покращує експортну діяльність українських підприємств	Забезпеченість доступу до глобальної мережі інформаційного простору
3	Застосування передових технологій у веденні бізнесу, що робить можливим залучення іноземних інвестицій	Розробка нових платформ для ведення бізнесу, які передбачують створення дистанційного співробітництва
4	Удосконалення інших галузей за допомогою вирішення базових проблем у сфері малого та середнього бізнесу	Використання суміжних видів економічної діяльності задля підвищення прибутку
5	Забезпечення спеціалістів роботою в найрізноманітніших сферах діяльності ІТ-сфери	Висока кваліфікація та креативність персоналу створює високотехнологічний продукт, що дозволяє виходити на нові міжнародні ринки
6	Поповнення державного бюджету за рахунок податкових надходжень від діяльності, пов'язаної з інформаційними технологіями	Зростання кваліфікації та креативності професійних кадрів впливає на розвиток підприємств ІТ-галузі, як технологічний, так і економічний

Джерело: авторська розробка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брижати В. В. Міжнародна конкурентоспроможність корпорації. *Вісник Академії митної служби України. Серія : Економіка*. 2012. № 2. С. 99–106.

2. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Цвик О. Г. Інноваційна діяльність як чинник конкурентоспроможності підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 4. С. 5–8.

3. Дзеніс О. О. Вдосконалення стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 21. С. 266–272. URL: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/54.pdf>

4. Жнакіна Е. Г. Напрями підвищення конкурентоспроможності підприємства шляхом формування його інноваційного потенціалу. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/2116>

5. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г., Романко О. П. Конкурентоспроможність підприємства: планування та діагностика : монографія. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2011. 180 с.

6. Минко Л. М. Сутність і складові поняття конкурентоспроможності підприємства. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2015. Т. 21. № 1. С. 86–92.

7. Смерічевська С. В., Сидич О. В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства. URL: http://www.confcontact.com/Okt/18_Smerich.php

8. Павлик І. Л. Конкурентоспроможність підприємств торгівлі: економічний зміст та резерви підвищення. URL: http://www.confcontact.com/20130214_econ/1_pavlik.htm

9. Піддубний І. О., Піддубна А. І. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : навчальний посібник. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2004. 264 с.

10. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств : монографія / за ред. проф. О. Г. Янкового. Одеса : Атлант, 2017. 514 с.

11. Україна піднялася у рейтингу цифрової конкурентоспроможності. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/Ukraine-podnyalas-v-rejtinge-cifrovoj-konkurentosposobnosti>

12. Управління конкурентоспроможністю підприємства : підручник / Ю. Б. Іванов, М. О. Кизим, О. М. Тищенко та ін. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2010. 320 с.

13. Чи вражають результати економіки в 2018 році? URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/andrij-borenkov/vrazhajut-rezultati-ekonomiki-v-2018-rotsi-2482486.html>

14. Шацька З. Я. Управління конкурентоспроможністю підприємства в сучасних умовах на засадах системно-ситуаційного підходу. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія : Економічні науки*. 2015. № 6. С. 88–93.

15. Як виглядав український ІТ-ринок у 2017-му. URL: <https://lviv.com/lab/ukrayinskyj-it-rynok-2017/>

16. Азоев Г. Л., Челенков А. П. Конкурентные преимущества фирмы. М. : ОАО «Новости», 2000. 255 с.

17. Внутренний ІТ-ринок України досягнет \$2,3 млрд в 2018 году. URL: <https://ubr.ua/finances/macroeconomics-ukraine/vnutrennij-it-rynok-ukrainy-dostihnet-2-3-mlrd-v-2018-hodu-3868946>

18. Зарплати українських розробників – май-июнь 2016. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/salary-report-may-june-2016/>

19. ІТ-потенціал України и инвестиции: сколько нужно и сколько можно. URL: <https://mind.ua/ru/openmind/20180838-it-potencial-ukrainy-i-investicii-skolko-nuzhno-i-skolko-mozhno>

20. Логинова В. А. Конкурентоспособность производственных и территориальных экономических систем: взаимосвязь и взаимовлияние. *Проблемы современной экономики*. 2009. № 4. URL: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2841>

21. Юрист Пивоваров: Специалисты IT-сферы в Украине зарабатывают от \$800 и до \$6–10 тыс. В США средняя зарплата – \$7–10 тыс. URL: <http://gordonua.com/news/money/yurist-pivovarov-specialisty-it-sfery-v-ukraine-zarabatyvayut-ot-800-i-do-610-tys-v-ssha-srednyaya-zarplata-710-tys-252102.html>

22. Фатхутдинов Р. А. Управленческие решения : учебник. 5-е изд., перераб. и доп. М. : ИНФРА-М, 2002. 314 с.

REFERENCES

Azoyev, G. L., and Chelenkov, A. P. *Konkurentnyye preimushchestva firmy* [Competitive advantages of the company]. Moscow: OAO «Novosti», 2000.

Bryzhatyi, V. V. "Mizhnarodna konkurentospromozhnist korporatsii" [International Competitiveness of the Corporation]. *Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Seriya «Ekonomika»*, no. 2 (2012): 99-106.

"Chy vrazhaiut rezultaty ekonomiky v 2018 rotsi?" [Will the results of the economy affect 2018?]. <https://biz.nv.ua/ukr/experts/andrij-borenkov/vrazhajut-rezultati-ekonomiky-v-2018-rotsi-2482486.html>

Dzenis, O. O. "Vdoskonalennia stratehii pidvyshchennia mizhnarodnoi konkurentospromozhnosti pidpriemstva" [Improvement of the strategy of increasing the international competitiveness of the enterprise]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2018. <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/54.pdf>

Dzhedzhula, V. V., Yepifanova, I. Yu., and Tsvyk, O. H. "Innovatsiina diialnist yak chynnyk konkurentospromozhnosti pidpriemstv" [Innovative activity as a factor of competitiveness of enterprises]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 4 (2017): 5-8.

Fatkhutdinov, R. A. *Upravlencheskiye resheniya* [Management decisions]. Moscow: INFRA-M, 2002.

Ivanov, Yu. B. et al. *Upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva* [Managing the competitiveness of the enterprise]. Kharkiv: VD «INZhEK», 2010.

"IT-potentsial Ukrainy i investitsii: skolko nuzhno i skolko mozhno" [Ukraine's IT potential and investment: how much is needed and how much is possible]. <https://mind.ua/ru/openmind/20180838-it-potencial-ukrainy-i-investicii-skolko-nuzhno-i-skolko-mozhno>

Kuzmin, O. Ye., Melnyk, O. H., and Romanko, O. P. *Konkurentospromozhnist pidpriemstva: planuvannia ta diahnostyka* [Competitiveness of the enterprise: planning and diagnostics]. Ivano-Frankivsk: IFNTUNH, 2011.

Loginova, V. A. "Konkurentospromozhnost proizvodstvennykh i territorialnykh ekonomicheskikh sistem: vzaimosvyaz i vzaimovliyaniye" [Competitiveness of industrial and territorial economic systems: interconnection and mutual influence]. *Problemy sovremennoy ekonomiki*. 2009. <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2841>

Mynko, L. M. "Sutnist i skladovi poniattia konkurentospromozhnosti pidpriemstva" [The essence and constituents of the concept of enterprise competitiveness]. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu kharchovykh tekhnologii*, no. 1 (2015): 86-92.

Pavlyk, I. L. "Konkurentospromozhnist pidpriemstv torhivli: ekonomichniy zmist ta rezervy pidvyshchennia" [Competitiveness of trade enterprises: economic content and increase reserves]. http://www.confcontact.com/20130214_econ/1_pavlik.htm

Piddubnyi, I. O., and Piddubna, A. I. *Upravlinnia mizhnarodnoiu konkurentospromozhnistiu pidpriemstva* [Management of the international competitiveness of the enterprise]. Kharkiv: VD «INZhEK», 2004.

Shatska, Z. Ya. "Upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva v suchasnykh umovakh na zasadakh systemno-sytuatsiinoho pidkholu" [Managing the competitiveness of enterprises in modern conditions on the basis of the system-situational approach]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnologii ta dyzainu. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 6 (2015): 88-93.

Smerichevska, S. V., and Sydych, O. V. "Otsinka innovatsiinoho potentsialu pidpriemstva" [Estimation of the innovation potential of the enterprise]. http://www.confcontact.com/Okt/18_Smerich.php

Teoretychni, metodolohichni ta praktychni aspekty konkurentospromozhnosti pidpriemstv [Theoretical, methodological and practical aspects of the competitiveness of enterprises]. Odesa: Atlant, 2017.

"Ukraina pidnialasia u reitynhu tsyfrovoy konkurentospromozhnosti" [Ukraine has risen in the digital competitiveness rating]. <https://uteka.ua/ua/publication/Ukraina-podnyalas-v-rejtinge-cifrovoj-konkurentospromozhnosti>

"Vnutrennij IT-rynok Ukrainy dostignet \$2,3 mlrd v 2018 godu" [Ukraine's domestic IT market will reach \$ 2.3 billion in 2018]. <https://ubr.ua/finances/macroeconomics-ukraine/vnutrennij-it-rynok-ukrainy-dostihnet-2-3-mlrd-v-2018-hodu-3868946>

"Yak vyhlidav ukrainskyi IT-rynok u 2017-mu" [What did the Ukrainian IT market look like in 2017?]. <https://lviv.com/lab/ukrayinskyj-it-rynok-2017/>

"Yurist Pivovarov: Spetsialisty IT-sfery v Ukraine zarabatyvayut ot \$800 i do \$6-10 tys. V SSHA srednyaya zarplata – \$7-10 tys." [Lawyer Pivovarov: IT specialists in Ukraine earn from \$ 800 to \$ 6-10 thousand. In the USA, the average salary is \$ 7-10 thousand]. <http://gordonua.com/news/money/yurist-pivovarov-specialisty-it-sfery-v-ukraine-zarabatyvayut-ot-800-i-do-610-tys-v-ssha-srednyaya-zarplata-710-tys-252102.html>

"Zarplaty ukrainskikh razrabotchikov – may-iyun 2016" [Salaries of Ukrainian developers – May-June 2016]. <https://dou.ua/lenta/articles/salary-report-may-june-2016/>

Zhnakina, E. H. "Napriamy pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva shliakhom formuvannia yoho innovatsiinoho potentsialu" [Areas of increasing the competitiveness of the enterprise through the formation of its innovative potential]. <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/2116>